

ipsa sepultura, sed honor et præminencia, quæ ut quid profanum pretio æstimabile est, et ordinarie a defuncto, vel hæredibus ejus intenditur, utpote qui alias in cæmeterio tanquam communi loco sepulturæ, et ad id specialiter benedicto sepeliri permitterent defunctum. Accedit praxis quotidiana doctissimorum et timoratissimorum virorum ex utroque tam sæculari quam regulari clero pro sepultura in ecclesiis, vel aliis similibus honoratioribus locis sine omni scrupulo pascientium, et pretium accipientium, scientibus et tolerantibus reverendissimis ordinariis, imo id ipsum per suos practicantibus: qui omnes sane continuæ simonicæ pravitatis argui absque temeritate vix possunt.

69. *Solvitur instantia.* — Dices cum adversariis: locus, et quævis res sacra sub nullius sunt dominio, l. *In tantum*. 6. §. *Sacræ*. ff. *de Rer. divis.* ergo pretio temporali distrahi non possunt. Resp. negando suppositum argumenti, quod nempe ipse locus sacer pretio distrahatur; cum juxta dicta non pro illo, sed tantum pro honore et præminencia concessa, pretium exigatur: sicut a pari contingit, si pro pretio Ecclesia laico concedit honoratiorem locum, seu sedem, sive banchum in Ecclesia, quod fieri posse, etiam adversarii concedunt. (ADNOTATIO XLI.)

70. *Parochus neminem cogere potest ad dandum aliquid pro officio sepulturæ, exequiis, etc.* — Quæritur VIII. An clerici aliquid exigere possint pro actu, et officio sepulturæ, pro exequiis, deductione funeris, etc.? Resp. I. Illi clerici, quibus cura sepeliendi ratione beneficii incumbit, quales sunt omnes parochi, coactive nil possunt exigere, seu neminem possunt compellere, cogere, seu adigere, ut aliquid det pro actu sepulturæ, exequiis, etc., etsi ita compellendi et exigendi alicubi vigeat consuetudo. Est communis ac certa, claris juribus c. *Abolendæ*. 13. h. t. et c. *Non satis*. 8. *de Simon.* ibi: « Pro sepultura quoque nulla cujuscumque pretii exactio attemptetur: nec sub prætextu cujusquam consuetudinis reatum suum quis tueatur: quia diuturnitas temporis, non diminuit peccata, sed auget, c. *Cum in Ecclesiæ*. 9. eod. » ibi: « Horribile nimis est, quod in quibusdam ecclesiis locum venalitas perhibetur habere, ita ut pro sepultura et exequiis mortuorum aliquid requiratur. Putant autem plures, ex hoc, licere quia legem mortis de longa inva- luisse consuetudine arbitrantur, non atten-

dent, quod tanto graviora sint crimina, quanto diutius infelicem animam tenuerunt alligatam, » etc.

71. *Bene tamen liberaliter recipere: et ubi dandi consuetudo est, episcopum convenire, ut ad dandum compellat.* — Resp. II. Possunt nihilominus præfati clerici sponte oblata pro exequiis accipere; imo etiam, ubi aliquid dandi vigeat consuetudo, dandum petere, et, ut dent, laicis obligationes insinuare, absque tamen coactione et compulsione, utpote quæ non ipsis parochis, sed episcopo, loci competil, casu quo laici laudabilem dandi consuetudinem alicubi introductam observare detractarent. arg. c. *Ad Apostolicam*. 42. *de Simon.* ubi ad propositum ita statuit pontifex: « Pravas exactiones fieri prohibemus, et pias consuetudines præcipimus observari et infra: « Per episcopum loci compescantur, qui malitiose nituntur laudabilem consuetudinem immutare. » Ratio autem, cur pontifex hanc consuetudinem tanquam laudabilem approbet, et observari præcipiat, esse censetur honesta parochorum sustentatio, cujus titulo etiam pro spiritualibus temporalia, accipere licet, prout videre est in *Missis*, ac aliis laboribus spiritualibus: nec immerito, « cum dignus sit operarius mercede sua, » c. l. h. t. Nec multum sit, quod quis pro sua sustentatione ab eo accipiat temporalia, cui subministrat spiritualia, teste doctore gentium: et secundum eundem Apostolum: « Qui altari servit, de altari vivere debeat, » c. *Cum secundum*. 16. *de Præbend.*

72. *Solvitur instantia.* — Nec dicas parochos aliunde jam v. g. ex decimis, oblationibus, etc., suam habere sustentationem. Nam contra est, quod licet aliqui forsant sent, hoc per accidens foret, cum major pars honesta ac decenti sustentatione careat, nisi eidem funerales, et alii ex laudabili consuetudine, v. g. pro benedictione nuptiarum, administrandis sacramentis debiti redditus competere; præsertim postquam hodie decimæ reales et mixtæ passim ad capitula canonicorum, monasteria et nobiles transire: decimæ vero personales passim omnino in desuetudinem jam abierunt, ob continuam difficultatem in perscrutando, quidnam singulis annis quivis lucratus, consequenter ad quam quantitatem titulo decimarum personalium obligatus esset. In quarum proin decimarum personalium locum, præfatam et similes consuetudines laudabiles introductas, et a summis pontificibus appro-

batas fuisse, verisimile est, uti ex concilio Camerac. bene advertit Van Espen, p. 2. tit. XXXVIII. *de Sepult.* cap. IV. n. 40.

73. *Abusus parochorum in petendo aliquid pro sepultura et exequiis.* — Observant tamen Abbas, in cit. c. *Abolendæ*. 13. h. t. n. 3; Barbosa, ibid. n. 8. et doctores communiter, quod episcopus non tantum attendere debeat, ut laici laudabiles consuetudines observent, sed etiam vigilare teneatur, ne in hoc a parochis excessus fiant, ut loco laudabilium consuetudinum pravæ corruptelæ introductantur: inter quos est:

Primo, si ipsi parochi sua auctoritate laicos cogunt, et compellunt ad dandum id, quod vi laudabilis consuetudinis tenentur, arg. c. *Non satis*. *de Simon.* et c. *Cum in Ecclesiæ*. 9. eod.

Secundo, si nimium prætendunt, et quasi pro libitu, et effectu augent, vel diminuunt funeralia, præsertim, quando hæredes defuncti alias non adeo divites, sed in statu suo egentes sunt. Pro evitando hoc excessu in pluribus locis laudabilissime habentur certæ quædam taxæ ab episcopis, alibi a synodis, et in nonnullis locis, communicatis consiliis, auctoritate ecclesiastica, et laicali positæ, quas transgredi nec clericis, nec laicis licet. Habetur quidem similis taxa etiam in Bavaria per specialia concordata inter reverendissimos ordinarios et principem territorialem inita, in hoc puncto præscripta. Verum quia dicta taxa pro moderno tempore, quo cuncta honestæ sustentationi necessaria majori sunt comparanda pretio, pro clericis videtur nimis modica, hodie non amplius observatur, parochis ipsis taxam pro libitu, et discretionem sua facientibus. Ut proin haud dubie utile, et ad multa evitanda inconvenientia conducens foret, ad exemplum aliarum diocesium denuo certam, et proportionatam tempori secundum personarum morientium, et exequiarum diversitatem præscribere, plura exempla ad propositum affert Van Espen, loc. cit.

74. *Tertio*, fit excessus, quando parochus defunctum prius sepelire recusat, antequam eidem certum pretium persolvatur, aut promittatur, qui excessus, « abolendæ consuetudinis perversitas » vocatur, cit. c. *Abolendæ*. 13. h. t. et gravissime ibidem prohibetur.

75. *Quarto*, quando cogunt, et variis modis adigunt hæredes defuncti, ut præter exequias ac depositionis officium etiam tertium,

septimum, vel trigesimum pro lucro et commodo clericorum celebrari faciant; cum tertium, septimum, vel trigesimum celebrandi nulla de jure obligatio, sed mera liberalitas sit, prout etiam in diversis diocesisibus, ac specialiter, in ordinatissima nostra Frisingensi judicatum habetur, quod etiam annotavit Schmidt in statuta Bavariæ, ad processum edict. tit. II. a. 3. n. 13.

§ III.

DE HIS, QUIBUS SEPULTURA SACRA CONCEDI, VEL NEGARI DEBET.

76. *Omnes fideles baptizati, etiam damnati ad mortem (exceptis suspensis, et rotæ affixis) in loco sacro sepeliri debent.* — Quæritur I. Quinam in loco sacro sepeliri possint, ac debeant? Resp. I. Regula est: « Omnes et soli fideles baptizati in loco sacro sepeliri possunt ac debent, nisi a jure prohibeantur. » Unanimis, arg. can. *Qui divina*. 28. caus. 13. q. 2. ibi: « Christianorum per omnem modum humari oportet corpora defunctorum. » can. *Ecclesiam*. 28. *de Consecrat.* dist. 1. cum concordantiis. Nec refert, quod sint ad mortem damnati, textu expresso, can. 30. cau. 13. q. 2. ubi etiam ratio redditur illis verbis: « Si omnibus de peccatis suis puram confessionem agentibus, et digne poenitentibus communio in fine secundum canonicum jussum danda est: cur non eis (de suspensis in patibulo est sermo) cui pro peccatis suis poenam extremam persolvunt? Scriptum est enim: Non vindicat Deus bis in idipsum. » Intellige tamen hæc, si a potestate sæculari permittitur, vel nisi ab eadem prohibeatur: dicitur enim l. I. ff. *de Cadaver. punit.* « Hodie eorum, in quos animadvertitur, corpora non aliter sepeliuntur, quam si fuerit petatum, et permissum: et nonnunquam non permittitur. » Nec est hæc lex injusta, uti post Glossam, in cit. cap. 30. cau. 13. q. 1. §. *In patibulis*, docet Covarruvias, lib. II. *Var. resolut.* cap. I. n. 11. contra aliquos a Covarruvia citatos: sed approbatur hodierna praxi, qua videmus in patibulo suspensos in loco sacro non sepeliri, imo ad justum terrorem aliorum nonnunquam etiam insepultos relinqui. Hinc licet, cum Abbate, in c. *Ex parte*. 11. n. 4; Sylvestro. q. 10; Layman, lib. III. tr. VI. cap. XII. n. 10; Pirhing, h. t. n. 6. Communis doceat, ad mortem damnatos, si poenitentes decedant, posse se-

peliri in loco sacro, et divina pro ipsis peragi; latentur tamen etiam, patibulo suspensos, vel rotæ affligatos, sine principis licentia deponi non debere.

77. *Sepeliri in loco sacro prohibentur plures veluti infideles, inter quos etiam sunt infantes non baptizati.* — Resp. II. Plures sunt, qui in loco sacro sepeliri non possunt. Patet inductione. Sic enim primo, omnes non baptizati; quales sunt Infideles Christi, ut Judæi, Turcæ, etc., can. *Ecclesia*. 27 et 28. de *Consecrat.* dist. 1. Huc pertinent infantes catholicorum sine baptismo decedentes; nisi certo constet, eos in utero matris jam esse mortuos, tunc enim cum matre sunt sepeliendi, si hæc simul moritur. Engel, h. t. n. 17; Pirhing, h. t. n. 63; Layman, loc. cit.; Armill., §. *Sepultura*. n. 4. et communis aliorum. Ratio est, quia « partus antequam edatur, mulieris portio est, seu viscerum, » l. 1. § *Ex hoc rescripto*. 1. ff. de *Inspeci vent.* Quod si post mortem matris dubitetur, an foetus adhuc vivat, scienda est mater, ut foetus extrahatur et baptizetur: si vero dubium sit de vita infantis, illeque saltem sub conditione, aut etiam sub forma, vel materia dubia sit baptizatus, sepultura sacra privari non debet, Engel, h. t. n. 17. arg. c. *In obscuris*. 30. de *Reg. jur.* Pariter huc pertinent catechumeni, quia et ipsi baptismo adhuc carent, Layman, loc. cit.; Palud, in 4, dist. 4, q. 3, a. 1; Pirhing, h. t., loc. cit. et communis aliorum.

78. *Item hæretici, eorumque fautores et defensores.* — Secundo, hæretici, et in puncto hæresis receptores, defensores, fautores, etc., textu expresso, c. *Sicut*. 8. et c. *Ex communicamus*. 13. § *Credentes. de Hæret.* juncto c. II. eod. in 6. etiamsi hæresis primum post mortem eorum fuerit detecta, arg. c. *Sane*. 6. cau. 24. q. 2. Quod si tamen hostili, vel alio tempore sub comminatione gravium malorum a potentioribus urgeretur, ut hæreticus in loco sacro sepeliretur, eidem ad evitandum grave malum deferri posset, si non in contemptum Ecclesiæ, sed pro familiæ splendore, aut conservando honore et respectu desideraretur; eo quod leges humanæ non obligent cum periculo gravi; ubi cum communi docuimus supra lib. I. tit. II. de *Constitut.* Quamvis cessante periculo, cadaver iterum exhumari deberet, si ab aliis dignosci queat. Si vero in Ecclesiæ contemptum id peteretur, deneganda foret sepultura etiam cum periculo mortis, vel alterius

gravis mali, arg. can. *Eos*. 118. de *Consec.* dist. 4. can. *Quisquis*. 80. cau. 11. q. 3. et c. *Sacris*. 5. de *His, quæ vi metusque causa*. Ratio est, quia cooperari ad contemptum Ecclesiæ non tantum humana, sed etiam divina lege prohibitum est, arg. *Matth.*, XVIII; Engel, h. t. n. 18. et alii.

79. *Enumerantur plures sepultura indigni: præsertim duellantes.* — Tertio, ecclesiastica sepultura privantur, qui per annum integrum confiteri, et tempore paschali sacram synaxin sine justa causa omittunt, c. *Omnis*, 12. de *Pœnit. et remiss.*

Quarto, qui torneamentis, et quinto, qui in duello decumbunt, etsi pœnitentes moriantur, juxta concilium Trident., sess. 25. de *Reform.* cap. x. juncta Bulla Gregorii XIII. *Ad tollendam*, quæ est 78 constitutio dicti pontificis; apud Cherub. et Clementi, 8, *Illius bices*, quæ est apud Cherubin II. constitutio dicti pontificis, qui duos pontifices varias, easque gravissimas alias pœnas statuere in duellantes, et eorum paternos, spectatores, consilium et auxilium præstantes, etc., de quibus infra. Interea ad propositum notandum, sepultura, juxta Clementem VIII carere etiam privatim absque patris et consuetis solemnitatibus duellantes, si in duello ad certum locum et tempus condito quis occumbit: Clemens VIII, loc. cit., constitutionem concilii, et antecessorum extendit, « et vult locum habere ubique gentium et terrarum, inter quascunque personas etiam armatas, et in castris, seu propugnaculis, militantes, etc. Idem quoque juris censendum, si miles aliquis etiam Ducum permissu ex condito ad singulare certamen descendat, aut illud promoveat, » etc. Ad finem statuit, ut hæc Bulla a die publicationis Romæ factæ, « ibidem obliget, post triduum eos vero, qui extra Urbem Romanam citra montes, post duos menses: ultra montes vero post quatuor menses, omnes perinde arctet et afficiat, ac si eorum cuilibet personaliter intimatæ fuissent. » Legatur Bulla, quia digna lectu, ubi etiam illud apparet, quod licet quidam tempus et locum non determinent, pœnis subjacere, dummodo ad certamen provocent, et compareant.

80. *Si in ipso duello occumbant.* — Hic tamen observandum, quod etsi duellantes aliis pœnis semper subjaceant, sepultura tamen ecclesiastica non priventur, si non in ipso conflictu decedant; prout bene notat Engel, h. t. n. 21. arg. concil. Trident., loc. cit.

ubi dicit: « Si in ipso conflictu decesserint, perpetuo careant ecclesiastica sepultura. » Ergo a sensu contrario, si non in conflictu, sed alibi decedant, etsi in conflictu, seu duello lethaliter vulnerati fuerint, sepultura non carebunt: præsertim, quia in « pœnis benignior est interpretatio facienda, » c. *In pœnis*. 49. de *Reg. jur.* in 6.

81. *De duellantibus. Remissive.* — Utrum autem illi, qui pro defendendo honore, et ne reputentur pro timidis, sicque minus æstimentur, vel promoveantur, aut omnino priventur officio suo, offerre, vel acceptare possint duellum, major est controversia inter doctores circa quam respondebitur lib. V. tit. XIV. de *Clericis pugnantibus in duello*. Interea breviter dicimus regulariter loquendo, nec tales excusari, si tenorem et finem bullarum, præsertim Clementis VIII attendimus: vide interim Engel, h. t. et alios.

82. *Sepultura etiam sunt indigni usurarii, interdicti.* — Sexto, sepultura sacra privantur usurarii manifesti, c. III. de *Usuris*: etsi illos pœniteat, ac etiam in ultima voluntate mandent, ut per usuram acquisita, iterum restituantur, nisi actu restituant, vel saltem de restitutione facienda idoneam cautionem præstent; prout expresse statuitur c. II. eod. in 6. ibi: « Quamquam usurarii manifesti de usuris quas receperant, satisfieri expressa quantitate, vel indistincte in ultima voluntate mandaverint. Nihilominus tamen eis ecclesiastica sepultura denegetur, donec de usuris ipsis fuerit (prout patiuntur facultates eorum) plenarie satisfactum, vel illis, quibus facienda est restitutio etc. idonee de restitutione facienda sit cautum. »

83. *Religiosi proprietarii.* — Septimo, religiosi proprietarii, qui nempe peculium, vel aliud proprium sine licentia superioris retinent; nisi in fine se pœniteat, ac proprium resignent c. II. et IV. de *Statu monach.*

Octavo, qui decimas ad Ecclesiam pertinentes non restituit, c. *Prohibemus*. 19. de *Decimis*.

Nono, nominatim interdicti, clem. 1. de *Sepult.* nisi ante mortem se pœniteat, c. *Is cui*. 20. de *Sentent. excomm.* in 6.

84. *Notorie excommunicati.* — Decimo, notorie excommunicati, can. 1. cau. 24. q. 2. et c. *Sacris*. 12. h. t. Ratio utrobique illa redditur: « Quia quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non possumus, » nisi ante mortem fuerint absoluti ab excommunicatione, c. fin. h. t. (quæ

absolutio in mortis articulo etiam a sacerdote simplici dari potest, juxta Trident., sess. 14. cap. VII.) vel saltem signa pœnitentiæ dederint, ac per eos non steterit, quominus absolvantur; hæc enim si adsunt, excommunicatus etiam post mortem ritu ab Ecclesia præscripto absolvi, sicque absolutus in loco sacro sepeliri potest ac debet, c. *A nobis*. 28. de *Sentent. excomm.* Accedit declaratio cardinalium apud Barbosam, de *Offic. et potest. paroch.* p. 3. cap. XXVI. n. 40.

85. *Etiam si non sint vitandi.* — Controversant hic doctores an omnes notorie excommunicati, an vero soli excommunicati vitandi, ac publice denunciati careant sepultura ecclesiastica? Navarrus siquidem in *Manuali*, cap. XXVII. n. 36; item lib. III. consil. 5. h. t. n. 2; Suarez, disput. 12. de *Censuris*, sect. 4. n. 5; Layman, lib. I. tr. V. p. 2. cap. IV. n. 4. et 9; Pirhing, h. t. n. 68; Henriquez, lib. XIII. cap. XI. § 3. et alii volunt, solos denunciatos ac vitandos carere sepultura. Moventur ab Extrav. Martini V. *Ad vitanda scandala*, ubi decernitur, quod in posterum nullus excommunicatus sit vitandus, nisi sit publice denunciatus, aut publicus clericus percussor: ex hoc enim inferunt; ergo ceteri excommunicati, etsi notorie tales, sepultura non privantur; cum in his cesset juris ratio supra allegata: « Quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non possumus, » possumus enim cum vivis non denunciatis communicare; ergo etiam cum mortuis.

E contra vero Avila, p. 2, cap. VI, disp. 9, dub. 6; Engel, h. t. n. 19; Covarruvias, in c. *Alma mater*. p. 1, § 2, n. 11, et alii docent, quemvis notorie excommunicatum etiam non vitandum carere sepultura; quorum opinionem etiam in nostra *Theologia morali* tr. XIII. dist. 2, n. 26, secuti sumus, et amodo sequimur, non obstante bulla Martini V. Ratio est quia per dictam Bullam pontifex in nullo voluit gratificare excommunicatis, nec eos ab aliqua juris pœna eximere, sed tantum relevare fideles innocentes, eisque concedere ut ad vitanda pericula possint cum quovis excommunicato nondum denunciato communicare, prout patet ex ipsa bulla (quam per extensum refert Covarruvias, loc. cit.) præsertim ex ultimis ejusdem verbis sonantibus: « Per hoc tamen excommunicatos non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet suffragari. » Ex quo sic argumentari licet: *De jure communi* can. 1. caus. 24, q. 2, et